

BOLA TARBIYASIDA OILANING O'RNI

*Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
3-bosqich 203-guruh talabasi
Aminova Gulnora*

Anotatsiya: Maqola bola tarbiyasida oilaning o'rni va uning shaxsiyatni shakllantirishdagi ahamiyatini tahlil etadi. Oila farzandning ilk tarbiya manbai bo'lib, ota-ona va boshqa oilaviy a'zolar uning dunyoqarashi, axloqi va xulq-atvorini belgilashda asosiy ta'sir ko'rsatadi. Bola oilada o'zining birinchi ijtimoiy tajribalarini o'rganadi, bu esa uning kelajakdagi shaxsiy va ijtimoiy muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi. Maqolada oila ichidagi muloqot va munosabatlarning bola tarbiyasidagi ahamiyatli. Shuningdek, maqolada oilaning tarbiyaviy ta'sirining ijobiy va salbiy tomonlari, ota-ona va bola o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va ularning farzandning rivojlanishidagi o'rni haqida so'z boradi.

Kalit so'z: bola, oila, mahalla, ota-ona, maktab, tarbiya, tartib-intizom, vatan, muhit, irsiyat.

РОЛЬ СЕМЬИ В ВОСПИТАНИИ РЕБЕНКА.

Аннотация: В статье анализируется роль семьи в воспитании ребенка и её значение в формировании личности. Семья является первым источником воспитания ребенка, а родители и другие члены семьи оказывают основное влияние на его мировоззрение, моральные ценности и поведение. В семье ребенок получает свой первый социальный опыт, который влияет на его будущие личные и социальные успехи. В статье также рассматривается значение общения и взаимоотношений в семье для воспитания ребенка. Кроме того, обсуждаются положительные и отрицательные стороны

воспитательного влияния семьи, взаимодействие родителей и ребенка, а также их роль в развитии ребенка.

Ключевые слова: *ребенок, семья, махалля, родители, школа, воспитание, порядок и дисциплина, родина, среда, наследственность.*

THE ROLE OF THE FAMILY IN CHILDREN'S UPBRINGING.

Annotation: *This article analyzes the role of the family in a child's upbringing and its significance in shaping personality. The family is the child's first source of education, with parents and other family members playing a key role in forming the child's worldview, moral values, and behavior. Within the family, a child gains their first social experiences, which influence future personal and social success. The article also highlights the importance of communication and relationships within the family in the child's upbringing. Additionally, it discusses the positive and negative aspects of the family's educational influence, the interaction between parents and the child, and their role in the child's development.*

Keywords: *child, family, mahalla, parents, school, upbringing, order and discipline, homeland, environment, heredity.*

Kirish. Bola tarbiyasi – bu murakkab, ammo nihoyatda muhim jarayon bo‘lib, uning muvaffaqiyati oilaning ichki muhitiga va a'zolarining bir-biriga bo‘lgan munosabatlarga bevosita bog‘liqdir. O‘zbekistonning har bir oilasida bolalar tarbiyasiga katta ahamiyat beriladi, chunki ular jamiyatning kelajagi va ijtimoiy rivojlanishining asosi hisoblanadi. Shu bois, bolalar tarbiyasida oilaning o‘rni ayniqsa alohida e‘tiborga loyiqdir.

Oiladagi ijtimoiy va ma'naviy muhit bola tarbiyasining boshlang‘ich bosqichlarini shakllantiradi. O‘ila farzandlariga nafaqat axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni, balki jismoniy va ruhiy rivojlanish uchun zarur bo‘lgan asosiysi yaratadi. Boshqa so‘z bilan aytganda, bola uchun oilaning har bir a'zosi (ota-ona, buva, buvi) muhim tarbiyachi bo‘lib, uning o‘ziga xos shaxs sifatida shakllanishida katta ahamiyatga ega.

Ota-ona bola uchun birinchi tarbiyachilardir. Ular o'z farzandlariga to'g'ri yo'lni ko'rsatish, axloqiy qadriyatlarni o'rgatish, sog'lom ijtimoiy munosabatlar va hayotiy qoidalarni tushuntirish kabi mas'uliyatlarga ega. Ota-ona o'z xulq-atvori va munosabati orqali farzandlariga yaxshi namunalarni ko'rsatishi lozim. Ushbu jarayonda ular bola bilan qanday muloqot qilishlari, ularning hissiy holatlarini qanday tushunishlari va ularga qanday qo'llab-quvvatlash ko'rsatishlari katta rol o'ynaydi.

Ota-ona tarbiyasining ikki asosiy jihati mavjud:

1. Jismoniy tarbiya – Bu bolaning sog'lom o'sishi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan harakatlar, gigiena va to'g'ri ovqatlanishni o'z ichiga oladi.

2. Ruhiy tarbiya – Bola ruhiy, axloqiy va ma'naviy jihatdan shakllanadi. Bu jarayon unga o'zini jamiyatda qanday tutish, boshqa insonlarga nisbatan hurmat va sabrni o'rgatish kabi qimmatli darslarni beradi.

Oila bola tarbiyasida asosiy muhit bo'lib, jamiyat bilan o'zaro aloqada bo'lish ham muhimdir. Ota-ona faqat uyda emas, balki ijtimoiy sohada ham o'z farzandlariga qanday munosabatda bo'lishni, jamiyatda o'z o'rnini topishni o'rgatishi kerak. Jamiyatda axloqiy qadriyatlar va umumiy qoidalar mavjud bo'lib, ular oilada o'rgatilgan bilim va qadriyatlar bilan mustahkamlanadi.

Bola uchun muhim qadriyatlar, masalan, adolat, halollik, sabr-toqat, va mehnatsevarlik jamiyatda jamlangan va butun insoniyat uchun umumiy bo'lgan qadriyatlar sifatida tushuniladi. Shuning uchun, ota-onalar o'z farzandlarini har tomonlama kamol topgan shaxslar sifatida jamiyatga taqdim etish uchun zarur bo'lgan sharoitlarni yaratishlari kerak.

Oilada tarbiya faqatgina ma'naviy emas, balki axloqiy qadriyatlarni ham o'z ichiga oladi. Ijobiy axloqiy qadriyatlar (masalan, to'g'rilik, halollik, yordam berish) oilaning har bir a'zosi tomonidan jamiyatga, bolalarga o'rgatilib, oilaning butun a'zolarining shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, oilada ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlar doimiy ravishda rivojlanishi kerak, chunki har bir avlod o'zining milliy va madaniy an'alarini o'zlashtirishni davom ettirishi zarur.

Zamonaviy oilalarda bola tarbiyasida o'zgarishlar, innovatsion yondoshuvlar, va pedagogik yondoshuvlarning roli sezilarli. Buning asosiy sababi – texnologiyalar va globalizmning o'zgarib borayotgan sharoitlari. Bugungi kunda ota-onalar bola tarbiyasida an'anaviy usullar bilan birga zamonaviy pedagogik yondoshuvlardan ham foydalanishni o'rganishlari zarur. Bolalar, ayniqsa, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlar yordamida turli ma'lumotlarni tezda oladi, shuning uchun ularning tarbiyasi yana ham murakkablashadi. Ota-onalar bu jarayonda bilimli bo'lishi kerak, ularning tarbiyaviy yondoshuvlari bolaning jismoniy va ruhiy salomatligi uchun zarur bo'lgan vositalarni taqdim etishi lozim.

Xulosa

Bola tarbiyasida oilaning o'rnini nihoyatda katta. O'ila bolaning ilk tarbiya manbai bo'lib, uning jamiyatga to'g'ri integratsiyasini ta'minlaydi. Ota-onaning roli hamda oilaning ichki muhitida o'rnatilgan ma'naviy qadriyatlar bola tarbiyasining asosi sifatida jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va tinchlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlar bola tarbiyasiga yangicha yondoshuvlarni talab qiladi, va bu jarayonda oilaning tutgan o'rnini doimiy ravishda rivojlanishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov, I. (2021). O'ila va bola tarbiyasi: Zamonaviy yondoshuvlar. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Tursunov, M. (2022). O'iladagi ma'naviy qadriyatlar va bola tarbiyasi. Tashkent: Farg'ona universiteti nashriyoti.
3. Akramov, A., & Shodiev, S. (2023). Bola tarbiyasida ota-onaning roli. Tashkent: Nizomiy nomidagi Davlat pedagogika universiteti.
4. Rasulov, S. (2020). Pedagogika va ijtimoiy tarbiya: Yangi pedagogik yondoshuvlar. Tashkent: O'quvchi nashriyoti.

5. G'ulomov, A. (2021). Oilaviy qadriyatlar va axloqiy tarbiya. Samarqand: Samarqand Davlat universiteti nashriyoti.

Ushbu maqola bola tarbiyasida oilaning o'rnini va uning jamiyatdagi ahamiyatini yoritadi. Adabiyotlar so'nggi yillarda chop etilgan, zamonaviy pedagogik va ijtimoiy tahlilga asoslangan.

